

Rapportage
*Evaluatie tender proces
zonnevelden*

Gemeente Brummen

Rapportage *Evaluatie tender proces zonnevelden*

Gemeente Brummen

Definitief
07-03-2024
Projectnummer: 21425

Auteurs:
Hannemarie Hardeman
Bas Wesselink
Nienke Berghuis

Moventem BV
T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Moventem werkt conform de Gedragscode voor Onderzoek & Statistiek van de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA) en mag het Fair Data Keurmerk voeren, waarmee wordt aangetoond dat op verantwoorde wijze met data en persoonsgegevens wordt omgaan. Tevens is Moventem aangesloten bij de Europese Vereniging voor Marktonderzoek (ESOMAR) en wordt voldaan aan de Internationale Code voor Markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Dit rapport is met grote zorg samengesteld. Desondanks kan het voorkomen dat informatie fout en/of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

1 Inleiding	Pagina 4
1.1 Onderzoeksopzet	Pagina 5
1.2 Doel onderzoek	Pagina 6
2 Resultaten	Pagina 7
2.1 Betrokkenheid tender	Pagina 7
2.2 Informatievoorziening	Pagina 14
2.3 Uitnodigingskader en beoordeling	Pagina 17
2.4 Gehele proces	Pagina 22
3 Conclusies en aanbevelingen	Pagina 30
4 Opbrengst sessie met raadsleden	Pagina 35
5 Bijlagen	Pagina 38
Bijlage I Achtergrondvariabelen	Pagina 39
Bijlage II Kaart gebieden	Pagina 40

Inleiding

Benaderen doelgroep

In opdracht van gemeente Brummen heeft Moventem een evaluatie over de tender zonneparken uitgevoerd.

Vragenlijst

Omwonenden van de verschillende projecten en overige inwoners hebben meegedaan aan de evaluatie door een vragenlijst in te vullen. Deze inwoners zijn hiervoor benaderd middels een huis-aan-huis brief. Ook heeft er een oproep gestaan in het huis-aan-huis krantje. De respondenten hebben de mogelijkheid gehad om de vragenlijst in te vullen tussen 10 september en 5 november 2023. Er is één keer een reminder verstuurd, aan iedereen waarvan nog geen ingevulde vragenlijst was ontvangen.

Diepte-interviews

Aanvullend zijn er telefonische diepte-interviews geweest met ontwikkelaars, inwoners en de gemeente. Dit is ter verdieping op de vragenlijst. De resultaten van het vragenlijstonderzoek zijn getoetst en meerdere perspectieven op het tenderproces zijn opgehaald. Namens de gemeente Brummen heeft Moventem aselect 4 ontwikkelaars geselecteerd, deze zijn benaderd per e-mail. De inwoners zijn benaderd door de verschillende ontwikkelaars van alle gebieden en door de gemeente. Geïnteresseerden konden zich melden bij Moventem.

Raadsbijeenkomst

Op 11 januari 2024 heeft een raadsbijeenkomst plaatsgevonden in het kader van de evaluatie. Daar is aan de aanwezige raadsleden een aantal vragen gesteld over hun ervaring met het tenderproces. De resultaten hiervan zijn opgenomen in deze rapportage. Ook zijn de resultaten gedeeld.

Deelnemers

Vragenlijst

In totaal hebben 115 inwoners de vragenlijst volledig ingevuld. Een responsrate van 21%.

Diepte-interviews

Er zijn in totaal 13 diepte-interviews geweest. Hiervan waren er 4 met ontwikkelaars, 7 met inwoners (omwonenden en leden flexibele deel omgevingsraad), 1 met een medewerker van de gemeente en 1 met een expert (deelnemer vaste deel omgevingsadviesraad).

Resultaten weergave

De resultaten van dit onderzoek worden in het voorliggende document beschreven middels diagrammen en tabellen.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten ('n') de betreffende vraag hebben beantwoord. Door afrondingsverschillen telt niet alles op tot 100%. Bij sommige vragen konden respondenten meerdere antwoorden geven. Het totale percentage komt dan hoger dan 100% te liggen.

Het aantal respondenten is per gebied scheef verdeeld. Het gebied zonneveld 3 is oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere gebieden. Bij de andere gebieden zijn er relatief weinig respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Hierdoor zijn de resultaten, statistisch gezien, niet representatief en daarom worden met name de kwalitatieve resultaten vanuit de vragenlijst en de diepte-interviews weergegeven.

In bijlage 1 van deze rapportage staan de achtergrondgegevens van de respondenten weergegeven. In bijlage 2 staat een kaart met de mogelijke gebieden voor zonnevelden. Deze bijlage is aan het einde van deze rapportage te vinden.

Doel onderzoek

Vragenlijst

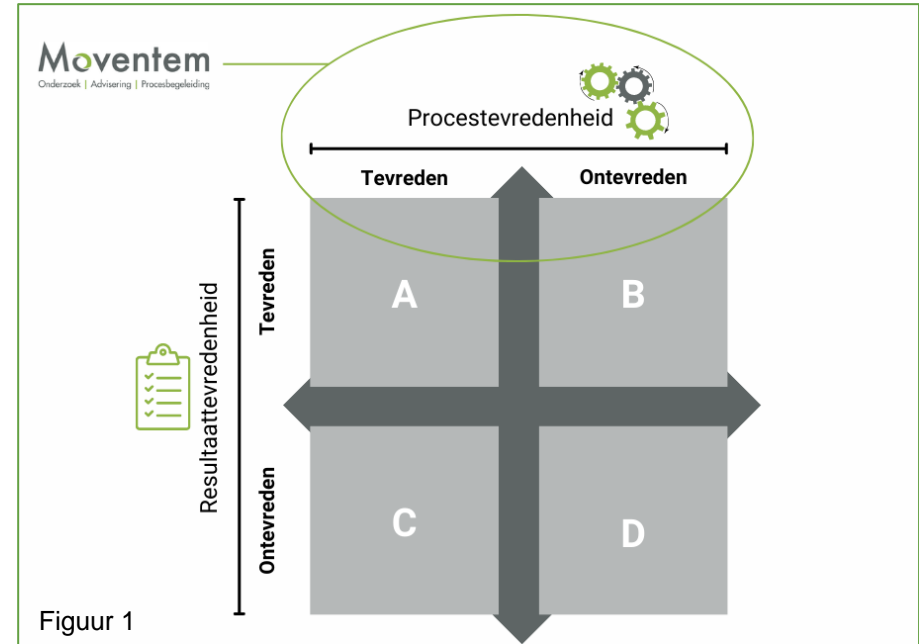
Er is een stakeholder tevredenheidsvragenlijst afgenomen. Deze biedt inzicht in de tevredenheid van belanghebbenden over de manier waarop ze betrokken zijn bij de 1^e ronde van de tender zonnevelden. Ook wel procestevredenheid genoemd, denk hierbij aan tevredenheid over de informatie en communicatie vanuit zowel ontwikkelaars als de gemeente richting de inwoners. Er is dus niet gevraagd naar de mening over het resultaat van het traject (resultaattevredenheid).

Toelichting figuur 1

Idealiter zijn de betrokkenen zowel tevreden over het proces als over het resultaat (kwadrant A). Mensen kunnen ook ontevreden zijn over de manier van hoe ze betrokken zijn, maar zich wel in de uitkomst kunnen vinden (kwadrant B). Andersom is ook mogelijk; dat men tevreden is over het proces, maar dat ze het inhoudelijk oneens zijn met de uitkomst (kwadrant C). Het streven is natuurlijk altijd om te voorkomen dat personen ontevreden zijn over het proces én ook over de uitkomst (kwadrant D). Het is belangrijk om het onderscheid en de samenhang tussen proces- en de resultaattevredenheid in gedachten te houden bij de interpretatie van conclusies van het onderzoek, want die richt zich sec op proces tevredenheid (groene cirkel).

Diepte-interviews

De diepte-interviews zijn gehouden ter verdieping op de vragenlijst. De resultaten van het vragenlijstonderzoek zijn getoetst en meerdere perspectieven op het tenderproces zijn opgehaald.

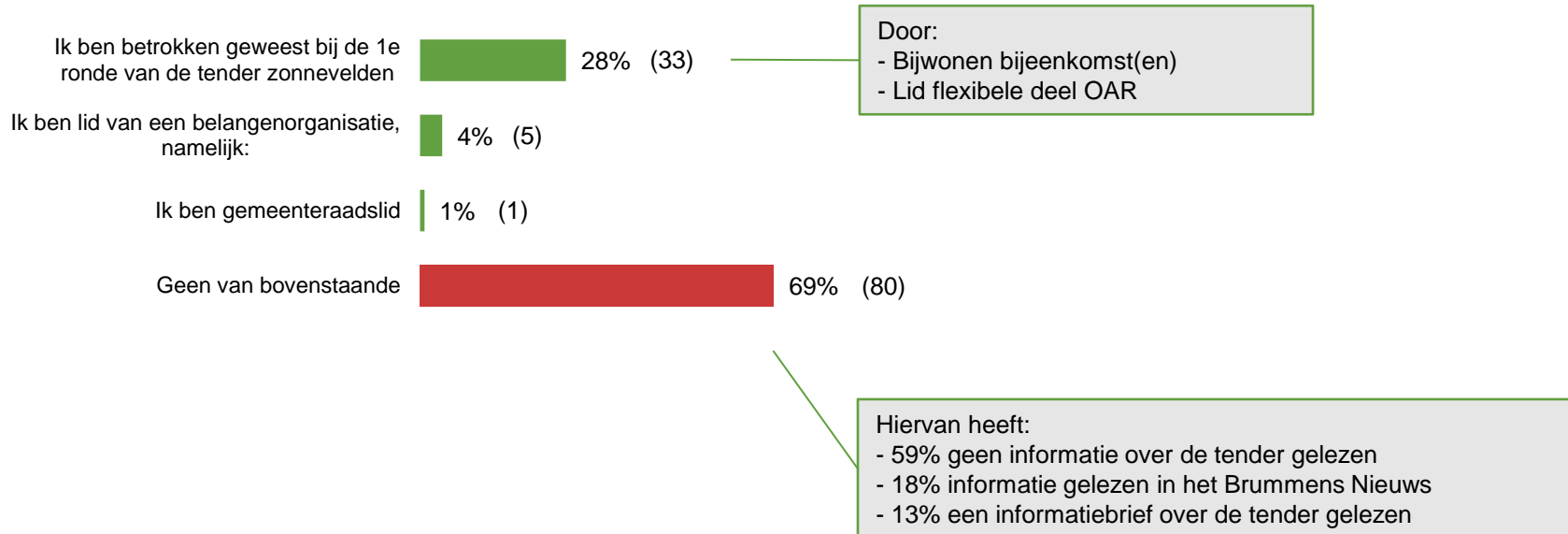

Figuur 1

**Resultaten
Betrokkenheid
Tender**

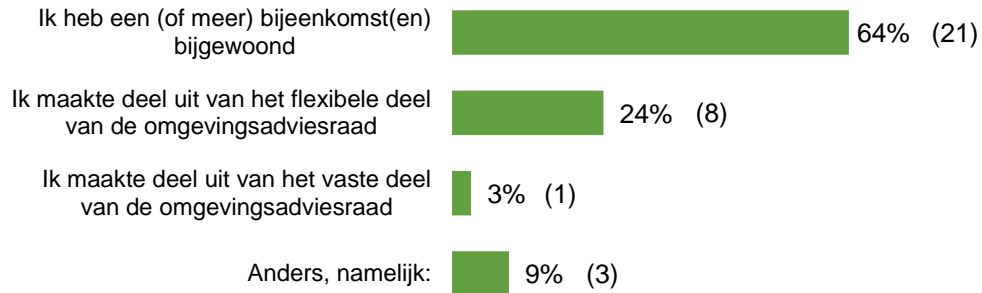
Wat is op u van toepassing? (n=115)

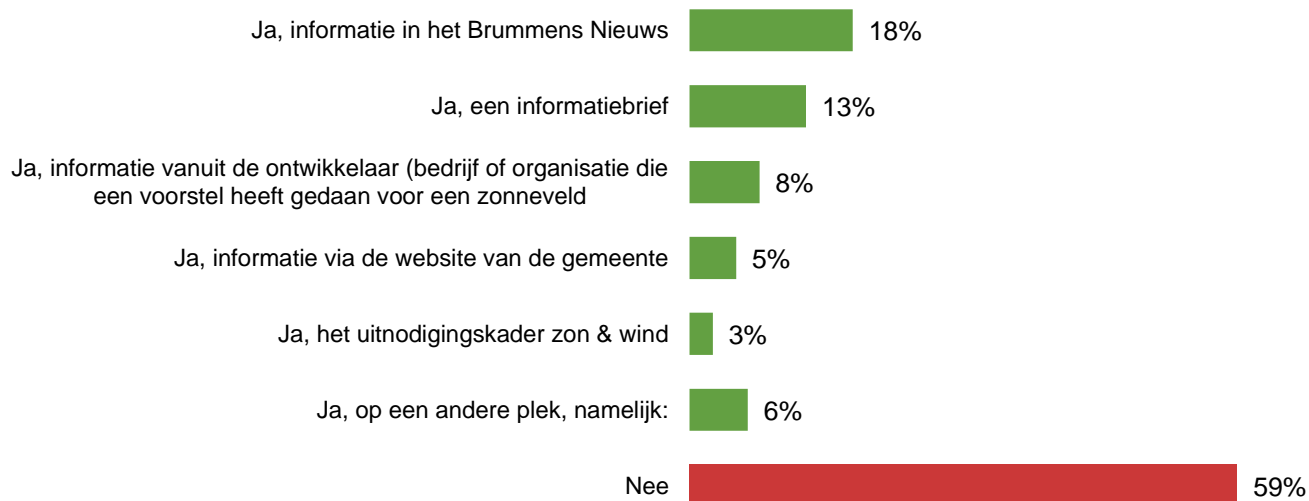
Hoe bent u betrokken bij de 1e ronde van de tender zonnevelden? (n=33)

Deze vraag is alleen beantwoord door inwoners die betrokken zijn geweest bij de 1^e ronde van de tender

Heeft u informatie over de 1e ronde van de tender zonnevelden gelezen? (n=80)

Deze vraag is alleen beantwoord door inwoners die niet betrokken zijn geweest bij de 1^e ronde van de tender, geen lid van een belangenorganisatie zijn en geen raadslid.

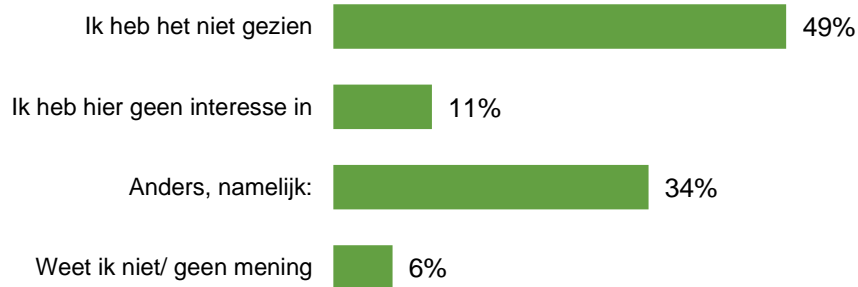

Inwoners die niet betrokken zijn tijdens de tender of hier informatie over hebben gelezen, hebben de volgende inhoudelijke vragen niet gekregen.

Als andere plek waar men informatie opgedaan heeft is met name via mond-op-mond reclame in de buurt.

Waarom heeft u geen informatie gelezen? (n=47)

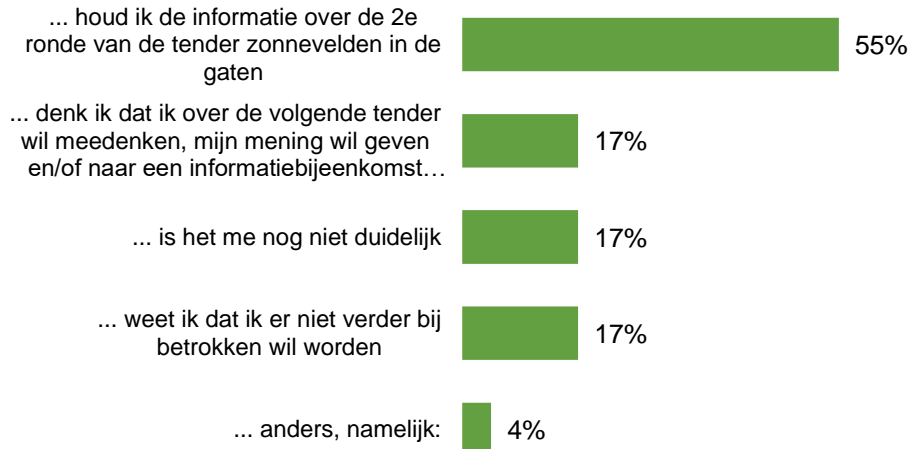
Deze vraag is alleen beantwoord door inwoners die geen informatie gelezen hebben

Andere reden waarom men geen informatie gelezen heeft is met name dat men geen informatie ontvangen heeft.

Nu ik wat informatie over de 1e ronde van de tender zonnevelden heb gelezen... (n=47)

Deze vraag is alleen beantwoord door inwoners die geen informatie gelezen hebben

Wat vindt u het meest belangrijk aan de manier waarop u betrokken bent bij de 1e ronde van de tender zonnevelden?

**Resultaten
Informatievoorziening**

Aspecten

De volgende aspecten over de informatievoorziening rond de tender zonnevelden zijn uitgevraagd via de vragenlijst:

- De mate waarin u zich geïnformeerd voelt over de inhoud van de 1e ronde van de tender zonnevelden door de gemeente
- De mate waarin u zich geïnformeerd voelt over de inhoud van de 1e ronde van de tender zonnevelden door de ontwikkelaar
- Hoe de ontwikkelaar voorafgaand aan de tender is omgegaan met vragen vanuit de omgeving
- De volledigheid van de informatie vanuit de gemeente
- De volledigheid van de informatie vanuit de ontwikkelaar
- Of de informatie op tijd beschikbaar was
- Of de informatie die u ontvangt vanuit de gemeente te begrijpen was
- Of de informatie die u ontvangt vanuit de ontwikkelaar te begrijpen was
- Of de communicatie over de 1e ronde van de tender zonnevelden vanuit de gemeente open was
- Of de communicatie over de 1e ronde van de tender zonnevelden vanuit de ontwikkelaar open was
- De mate waarin duidelijk was welke informatie er beschikbaar was over de 1e ronde van de tender zonnevelden
- De informatie over de ideeën, mening en/of andere inbreng van andere betrokkenen

Beoordeling

De aspecten hierboven zijn gemiddeld met een onvoldoende beoordeeld. De gegeven cijfers variëren van een 1 tot en met een 8. Opvallend is dat met name de respondenten uit het gebied zonneveld 5 de aspecten positiever beoordelen in vergelijking met de andere gebieden. Belangrijk om te noemen is dat het aantal respondenten per gebied scheef verdeeld is. Het gebied zonneveld 3 is sterk oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere gebieden. Bij de andere gebieden zijn er relatief weinig respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Hierdoor zijn de resultaten, statistisch gezien, niet representatief en daarom worden de kwalitatieve resultaten vanuit de vragenlijst en de diepte-interviews weergegeven. Het precieze aantal

respondenten per gebied staat weergegeven in bijlage 1. Een kaartje met daarop de gebieden staat weergegeven in bijlage 2.

Toelichting inwoners

Respondenten geven aan dat omwonenden vooraf door de gemeente niet (voldoende) zijn geïnformeerd over de tender. Omwonenden geven aan dat zij niet geïnformeerd zijn door de gemeente zelf, maar dat zij informatie ontvingen via de krant, sociale media of via-via. Ook geven respondenten aan dat sommige omwonenden wel informatie hebben ontvangen, maar dat bepaalde straten zijn overgeslagen. De respondenten geven aan dat zij graag persoonlijk geïnformeerd wilden worden over de tender.

Ook de informatie vanuit de ontwikkelaar was in de meeste gevallen te laat, te summier of onduidelijk. Er waren onduidelijke kaarten beschikbaar, hier had meer uitleg of ondersteuning bij gemogen.

Daarnaast was de uitnodiging voor de informatiebijeenkomst in een aantal gebieden erg kort van te voren verzonden. Verder wordt genoemd door de respondenten dat zij het gevoel hadden dat veel op voorhand al vast stond, zoals de uitkomst. Hierdoor beoordelen zij de openheid van communicatie vanuit de gemeente veelal met een onvoldoende. Ook de ontwikkelaar krijgt voor de openheid van communicatie veelal een onvoldoende, onder andere doordat men het idee heeft dat informatie bewust werd achtergehouden uit eigenbelang.

Toelichting ontwikkelaars

Tijdens de diepte-interviews geven meerdere ontwikkelaars aan dat de communicatie met omwonenden vanuit de gemeente beter kon. De omwonenden hebben volgens deze ontwikkelaars te weinig informatie en uitleg ontvangen vanuit de gemeente over het proces en waarom deze tender wordt georganiseerd. Vervolgens waren de omwonenden bij een informatieavond van een ontwikkelaar boos en ongerust. Tijdens deze avond moest eigenlijk het project vanuit de ontwikkelaar worden toegelicht, maar omwonenden hadden vooral veel vragen richting de gemeente over het proces en het waarom van deze tender. Een ontwikkelaar noemt ook dat onvoldoende ruimte voor vragen vooraf vanuit omwonenden ervoor zorgt dat deze omwonenden het idee krijgen dat de gemeente al alles besloten heeft en er geen ruimte meer is voor inbreng.

Daarnaast noemen de ontwikkelaars dat de afstemming met de gemeente over wie communiceert met de omwonenden en waarover niet altijd goed was. Eén ontwikkelaar noemt wel te weten wat zij zelf zouden communiceren, maar dat het onduidelijk was wat de gemeente ging communiceren. Een ander geeft aan dat er totaal geen afstemming was en vond de gemeente erg terughoudend door alle kritiek tijdens het proces. Echter noemt ook nog een ontwikkelaar dat de rolverdeling duidelijk was; de ontwikkelaar is verantwoordelijk voor het park en de gemeente voor het beleid.

Tot slot was het volgens de meeste ontwikkelaars niet duidelijk met welke inwoners er gecommuniceerd moest worden over het project. Een ontwikkelaar had het idee dat zij zelf konden bepalen wie de directe omwonenden waren. Richtlijnen hierover vanuit de gemeente werden gemist. Een andere ontwikkelaar noemt dat dit wel helder was, daarbij geeft hij aan dat je ook je gezond verstand moet gebruiken; als ontwikkelaar zelf de juiste inschatting maken over welke inwoners je moet betrekken.

**Resultaten
Uitnodigingskader en
beoordeling**

Aspecten

De volgende aspecten van het uitnodigingskader en de beoordeling van de tender zonnevelden zijn uitgevraagd via de vragenlijst:

- De deskundigheid van de omgevingsadviesraad (de experts)
- De mate van vertrouwen in het vaste deel van de omgevingsadviesraad (experts)
- De mate van vertrouwen in de ontwikkelaar
- De mogelijkheden om mee te denken in de 1e ronde van de tender zonnevelden
- De mate waarin uw persoonlijke zorgen en/of belangen serieus zijn genomen
- De mate waarin u evenveel inbreng heeft kunnen hebben als anderen in het project
- De duidelijkheid over het besluitvormingsproces

Beoordeling

De aspecten hierboven zijn gemiddeld met een ruime onvoldoende beoordeeld. De gegeven cijfers variëren van een 1 tot en met een 8. Opvallend is dat met name de respondenten uit het gebied zonneveld 5 de aspecten positiever beoordelen in vergelijking met de andere gebieden. Belangrijk om te noemen is dat het aantal respondenten per gebied scheef verdeeld is. Het gebied zonneveld 3 is oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere gebieden. Bij de andere gebieden zijn er relatief weinig respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Hierdoor zijn de resultaten, statistisch gezien, niet representatief en daarom worden de kwalitatieve resultaten vanuit de vragenlijst en de diepte-interviews weergegeven. Het precieze aantal respondenten per gebied staat weergegeven in bijlage 1.

Kwalitatieve toelichting inwoners

De respondenten zijn verdeeld wat betreft de deskundigheid van de omgevingsadviesraad (de experts). Aan de ene kant wordt genoemd dat de experts goed voorbereid waren, maar aan de andere kant wordt genoemd dat de experts niet naar bewoners luisterden en op meerdere vragen van bewoners geen antwoord hadden. Ook hebben een aantal respondenten het

idee dat het uitnodigingskader van invloed was op de objectiviteit van de experts. De deskundigheid is volgens de respondenten niet volledig benut. Naar hun idee was er sprake van sturing door het op voorhand gestelde kader.

Het uitnodigingskader wordt door de respondenten gezien als een ambtelijk document, dat lastig te begrijpen was. Ook worden de kaders als zwak beoordeeld en konden deze soms op verschillende manieren worden uitgelegd.

Daarnaast is er weinig vertrouwen in de ontwikkelaar, de respondenten hebben het idee dat zij handelen vanuit eigen belang, niet goed luisteren naar de bewoners en te weinig aandacht hebben voor de landschappelijke invulling en de omgeving.

De respondenten geven aan dat er mogelijkheden waren om mee te denken, alleen noemen zij het gevoel te hebben dat hun zorgen en/of belangen niet serieus werden genomen. Het ontbrak bijvoorbeeld aan een terugkoppeling. Respondenten kregen het idee dat er niet echt iets met hun input werd gedaan en dat veel van te voren al vaststond.

Het besluitvormingsproces wordt over het algemeen onvoldoende beoordeeld. Men vond de scorematrix onduidelijk. De projecten zijn beoordeeld door er een score aan te hangen, maar vervolgens is niet duidelijk geworden hoe veel projecten uiteindelijk door mochten en hoe hoog de projecten moesten scoren om door te mogen gaan. Het college gaat het besluit nemen gaf de gemeente aan, maar waar dit op is gebaseerd is onduidelijk. Daarnaast hadden inwoners 1/6^e stem, dit gaf hen zeer sterk het gevoel dat zij minder belangrijk waren.

Kwalitatieve toelichting ontwikkelaars

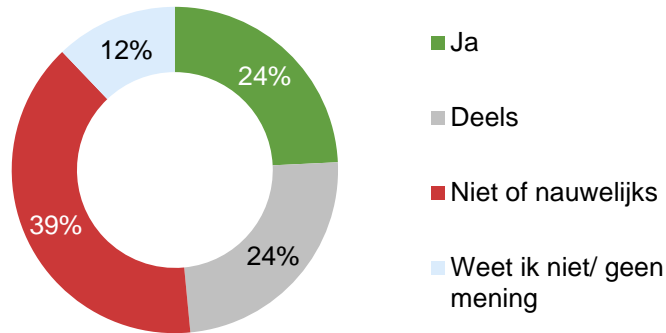
De meeste ontwikkelaars geven aan dat het duidelijk was op wat voor soort projecten de tender betrekking had. Ook was het voor de meeste duidelijk waar de projecten aan moesten voldoen. Echter gaf een aantal ontwikkelaars aan dat de rol van de omgevingsadviesraad onduidelijk was, met name die van de flexibele OAR. Toch noemt een ontwikkelaar veel bewondering te hebben voor de flexibele OAR, want veel burgers hebben veel tijd gestopt in de beoordeling van de plannen. Er was hierdoor veel betrokkenheid.

Ook vertelt een ontwikkelaar dat de gemeente erachter kwam dat het tijdschema voor de gehele tender te krap was. Daarom zijn door de gemeente tijdens het proces de termijnen wat verlengd, echter verliep de communicatie daarover rommelig volgens één van de ontwikkelaars.

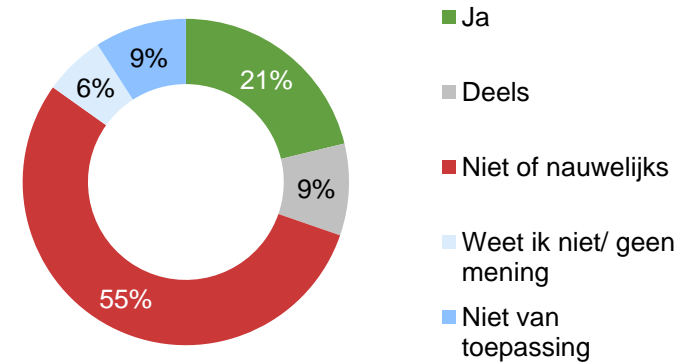
Wat betreft de beoordeling zijn de meningen verdeeld. Zo geeft een ontwikkelaar aan dat de gegeven beoordeling heel helder was. Een andere ontwikkelaar vindt de gegeven beoordeling onvoldoende transparant. Het is voor deze ontwikkelaar onduidelijk waarom bepaalde punten zijn gegeven. Daarnaast heeft een ontwikkelaar het gevoel dat bij de beoordeling de mening van de flexibele omgevingsadviesraad relatief zwaarder meetelde in vergelijking met de experts en de gemeente. Een andere ontwikkelaar vindt juist dat deze groep een relatief kleine stem had (1/6^e stem), zij hadden volgens deze ontwikkelaar beloond moeten worden met 1/3^e stem.

Was er ruimte om uw ideeën, mening en/of andere inbreng over de beoordeling van de tender aan te geven... (n=33)

... bij de gemeente?

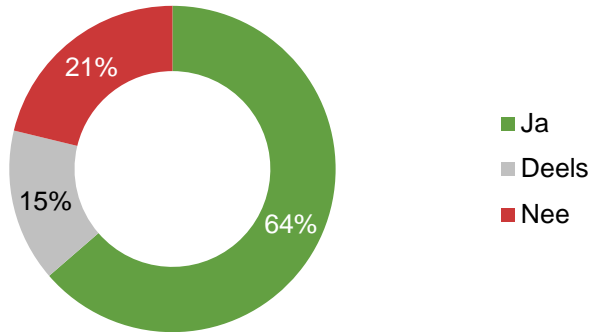

... bij de ontwikkelaar?

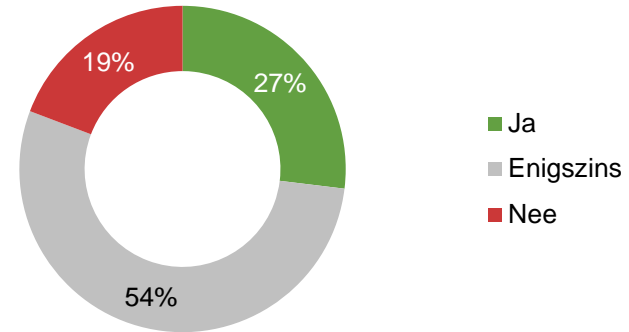

Heeft u het uitnodigingskader Windmolens en zonnevelden gelezen?
(n=33)

Was de informatie in het uitnodigingskader Windmolens en zonnevelden duidelijk? (n=26)

**Resultaten
Gehele proces**

Aspecten

De volgende aspecten van het gehele proces van de tender zonnevelden zijn uitgevraagd via de vragenlijst:

- De mate waarin tegengestelde belangen zijn gezien
- Hoe de gemeente het proces heeft aangepast als dat nodig was
- De tevredenheid over de snelheid van het proces
- De tevredenheid over het nakomen van afspraken door de gemeente
- De mate waarin het meedenken in de 1e ronde van de tender zonnevelden voor iedereen toegankelijk was
- De ruimte die er tijdens de contactmomenten was voor een opbouwend gesprek

Beoordeling

De aspecten hierboven zijn gemiddeld met een ruime onvoldoende beoordeeld. De gegeven cijfers variëren van een 1 tot en met een 8. Opvallend is dat met name de respondenten uit het gebied zonneveld 5 de aspecten positiever beoordelen in vergelijking met de andere gebieden. Belangrijk om te noemen is dat het aantal respondenten per gebied scheef verdeeld is. Het gebied zonneveld 3 is oververtegenwoordigd in vergelijking met de andere gebieden. Bij de andere gebieden zijn er relatief weinig respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Hierdoor zijn de resultaten, statistisch gezien, niet representatief en daarom worden de kwalitatieve resultaten vanuit de vragenlijst en de diepte-interviews weergegeven. Het precieze aantal respondenten per gebied staat weergegeven in bijlage 1.

Kwalitatieve toelichting inwoners

De respondenten zijn verdeeld wat betreft het aanpassen van het proces door de gemeente als dit nodig was. Sommige geven aan dat het proces helemaal niet is aangepast, ondanks onvrede is er gewoon doorgegaan op de ingeslagen weg. Een inwoner heeft vernomen dat er een opdracht was vanuit het college en dat deze gewoon is uitgevoerd zoals van te voren bedacht. Echter noemt een respondent ook dat na inschattingfouten er genoeg flexibiliteit was om het proces aan te passen. Daarnaast is er volgens een andere respondent voldoende tijd genomen voor het totale

proces omdat er nog veel onduidelijkheden waren. Dit verschilt per gebied. De meeste inwoners geven aan dat zij het proces heel lang vinden duren, het verloopt traag en termijnen zijn niet gehaald. Men vindt het vooral belangrijk dat over de vertraging gecommuniceerd wordt en dat de mensen geïnformeerd worden over waarom er vertraging is. Dit is tijdens de 1^e ronde van de tender volgens sommigen niet goed gegaan.

Het meedenken in de 1^e ronde van de tender was niet voor iedereen toegankelijk, de inwoners zijn hier zeer ontevreden over. Inwoners zagen dat veel omwonenden niet tijdig geïnformeerd waren over de voorlichtingsbijeenkomst, waardoor niet iedereen hieraan kon deelnemen en er onvoldoende tijd was om de bijeenkomst voor te bereiden. Ook zijn de gedeelde informatiestukken moeilijk geschreven en bevatten deze veelal technische aspecten, waardoor deze maar door een selecte groep te begrijpen zijn.

Kwalitatieve toelichting ontwikkelaars

Een ontwikkelaar geeft aan ontevreden te zijn over de snelheid van het proces. Het heeft langer geduurd dan van te voren gedacht en hier is niet goed over gecommuniceerd. Zo heeft een project van een ontwikkelaar lang stil gelegen omdat de beoordeling op zich heeft laten wachten. Er was sprake van een lange black box en het was niet fijn dat je de omwonenden niet goed kon inlichten. Als ontwikkelaar kon je de omwonenden lang niets vertellen. Het liefst wil je een heel duidelijk proces, bijvoorbeeld; op deze momenten heb je inspraak.

Daarnaast noemt een ontwikkelaar dat de gemeente steviger achter het feit moest staan dat er een zonnepark gaat komen. Vanuit omwonenden kwamen er veel vragen en twijfels over de locaties, de gemeente had wat betreft de ontwikkelaar stilliger mogen zijn in het feit dat bepaalde keuzes al gemaakt waren. De ontwikkelaar had soms het idee dat de gemeente te veel werd beïnvloed door de omgeving, terwijl de inwoners vooral een toetsende rol hadden in plaats van een beoordelende rol. De gemeente bepaalt wanneer iets goed is, natuurlijk mag de omgeving de gemeente wel scherp houden.

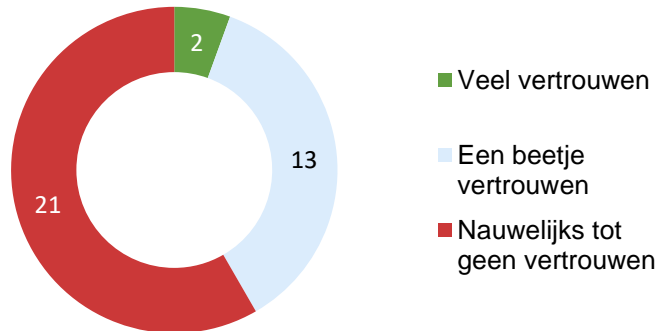
Wat vindt u het meest belangrijk bij de manier waarop u betrokken bent bij de 1e ronde van de tender zonnevelden? (n=36)

Maximaal 3 antwoorden mogelijk

Deze vraag is enkel beantwoord door mensen die zijn betrokken bij de 1^e ronde van de tender zonnevelden

Hoeveel vertrouwen heeft u dat dit proces gaat leiden tot een goede uitkomst? (n=36)

Het gebrek aan vertrouwen wordt onder andere onderbouwd door het snelle beslissingsproces waarbij op voorhand reeds locaties bepaald worden, zonder verdere invloed hierop te kunnen hebben.

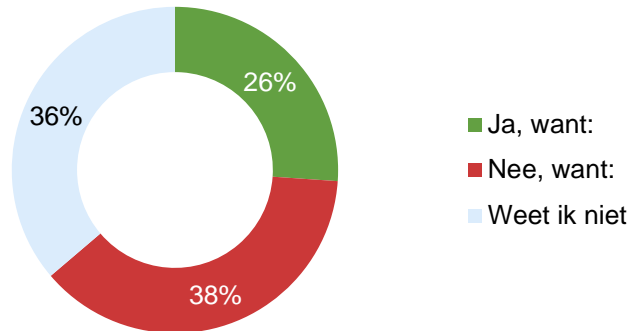
Inwoner: *“Er is vooraf al bepaald waar de zonnevelden komen zonder dat de gemeente er enige invloed op heeft. Veranderingen in de omgeving zoals woningbouw, sportvelden en industrieterreinen worden normaal lang van te voren in de plannen van de gemeente vastgelegd. Zonnevelden daarentegen kunnen kennelijk overal worden gepland zonder bemoeienis van de gemeente.”*

Inwoner: *“Het proces is redelijk tot goed verlopen. Maar de basis is niet goed. Want de locatie staat vast, zonder invloed van gemeente en burgers. Met dit uitnodigingskader, ook in een verbeterde versie vrees ik, hoeft alleen nog voldaan te worden aan normen voor beestje en bloemetjes en dergelijke (ik chargeer enigszins). De mens, direct omwonenden, maar ook inwoners van de gemeente, spelen geen of nauwelijks een rol. De gemeente zou locaties moeten aanwijzen (verwerven, beschikbaar stellen?).”*

Deze vraag is enkel beantwoord door mensen die zijn betrokken bij de 1^e ronde van de tender zonnevelden

Vindt u de tender een goede manier om inwoners te betrekken? (n=69)

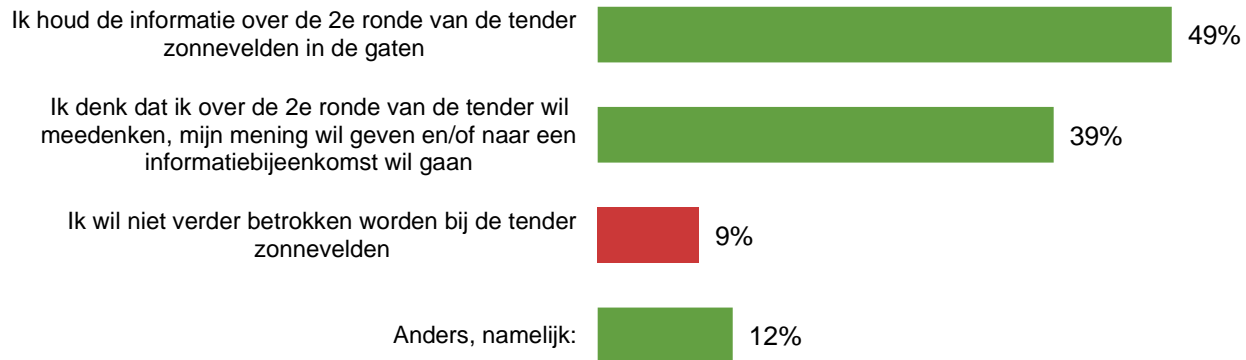
Voorstanders van tenders geven aan dat het proces de mogelijkheid biedt om in ieder geval een mening te laten horen. Tegenstanders geven aan dat het alleen werkt, indien er daadwerkelijk wat gedaan wordt met de geleverde input, en dat er ook terugkoppeling plaatsvindt naar de inwoners.

Ontwikkelaar: *“Een tender is volgens onze opinie niet het beste middel. Met name omdat dit veel tijd vergt, voor de gehele gemeente, dus ook de inwoners. Beter om met meerdere ontwikkelaars tegelijkertijd in gesprek te gaan en dit ook openbaar te maken. Iedereen werkt dan volgens eigen tijdschema dat past bij het project en zo werk je samen naar het beleid toe.”*

Ontwikkelaar: *“Tender is goede manier om tot plannen te komen. Want dat is beter dan wie het eerst komt wie het eerst maalt. Het is niet raar dat dit wat meer tijd kost.”*

Deze vraag is beantwoord door mensen die zijn betrokken bij de 1^e ronde van de tender zonnevelden, door mensen die lid zijn van een belangenorganisatie en door gemeenteraadsleden.

Wat is op u van toepassing? (n=69)

Wilt u nog een tip geven om mee te nemen in de 2e ronde van de tender zonnevelden? (n=69)

Enkele quotes

'Bepaal als gemeente eerst de gebieden waar zonnevelden het best zouden kunnen liggen en laat dat niet over aan de ontwikkelaars.'

'Dat er vanuit de gemeente ook (door een ter zake kundige) mee wordt gedacht.'

'Geef open informatie die vanuit de diverse belanghebbenden benaderd wordt dus ook vanuit de burger bekeken. Wanneer burgers er ook financieel meerwaarde aan ondervinden kan een plan een andere dimensie krijgen.'

'Zorg dat de daken van de industrie worden voorzien van zonnepanelen. Ga daarna pas nadenken over het bedekken van landbouwgrond.'

'Vroegtijdig betrokkenen informeren en trachten op 1 lijn te komen.'

**Conclusies en
aanbevelingen**

Informatievoorziening

Conclusies

De informatievoorziening vanuit de gemeente en de ontwikkelaar was onvoldoende. De informatie kwam vaak te laat of soms helemaal niet. Daarnaast was de informatie te beknopt en onduidelijk.

Aanbevelingen

Omwonenden geven als aanbeveling om eerst als gemeente tijdig een bijeenkomst te organiseren waarin informatie wordt verstrekt over het beleid en de tender. Ook noemen zij dat de gemeente de regie moet houden op de informatieverstrekking vanuit de ontwikkelaar, zodat dit altijd tijdig en compleet is. Daarnaast is het volgens omwonenden belangrijk dat tussentijds informatie wordt gegeven over de voortgang en afwegingen.

“Geef meer informatie via meerdere communicatiekanalen. Dat kan ook een reclamebord aan een lantaarnpaal zijn wat mij betreft. Of het evenementenbord waar je het dorp inrijdt. Het lokale krantje wordt niet altijd gelezen en lang niet iedereen zit op sociale media.”

“Betrek en informeer over het proces en de voortgang van het proces regelmatig. Geen voortgang is ook nieuws! Zorg ervoor dat iedereen wordt betrokken (beter te veel dan te weinig). Maak van diverse mogelijkheden van informatieverstrekking gebruik, zoals media, brieven, enz. En neem de tijd om inwoners te informeren.”

“De OAR moet voldoende informatie krijgen om andere omwonenden te informeren (vanuit de ontwikkelaar). Ik kan geen vragen beantwoorden over inhoudelijke zaken als landschap, bodemkwaliteit etc., maar ik moest dit wel beoordelen. De gemeente moet de regie nemen en indien van toepassing zelf eerst met haar burgers in gesprek gaan. En dat nooit meer aan ontwikkelaars over laten.”

Uitnodigingskader en beoordeling

Conclusies

Het uitnodigingskader zegt niets over de plek waar een zonneveld moet komen, de gemeente geeft dus eigenlijk de ruimtelijke ordening uit handen en laat dit bepalen door een ontwikkelaar. Daarnaast was de scorematrix onduidelijk, onder andere door moeilijk taalgebruik en onvoldoende uitleg over hoe men deze moest hanteren. Daarnaast telden de omwonenden maar voor 1/6^e stem mee, dit werd als oneerlijk ervaren.

Er werden ook verschillen per gebied ervaren. Bij het ene gebied ging de gemeente goed om met vragen en zijn waar nodig aanpassingen aan het proces gedaan. Bij het andere gebied zijn vragen niet goed beantwoord door de gemeente, bijvoorbeeld de vragen over het gunningsproces. Daarnaast waarden de inwoners de extra tijd die is gekomen voor de beoordeling. Wat betreft tijd, noemt het flexibele deel van de omgevingsadviesraad dat de tender voor hen een flinke tijdsinvestering is.

Aanbevelingen

Omwonenden geven als aanbeveling dat de gemeente de regie in handen moet houden, de gemeente moet zelf (in overleg met de buurt) de plekken voor de zonnevelden kiezen. Je kan dit niet aan de ontwikkelaars of boeren over laten. Daarnaast moet de scorematrix verduidelijkt en geobjectiveerd worden en het scoreproces dient open en transparant te zijn door bijvoorbeeld iemand van de gemeente mee te laten kijken in de puntentelling. Overweeg (ook in het kader van de grote tijdsinvestering) om eerst als gemeente en experts een beoordeling te geven en leg dit voor aan de omgevingsadviesraad. Daarnaast moet je in de beoordeling de stem van de inwoners (het flexibele deel van de omgevingsadviesraad) even zwaar laten meetellen als de stem van de gemeente en de experts (vaste deel van de omgevingsadviesraad). Experts en ambtenaren zouden ook naar de locaties van de zonnevelden moeten gaan voor de beoordeling, houd hier als gemeente de regie op. Tot slot, faciliteer als gemeente meer overleggen met het vaste en flexibele deel van de omgevingsadviesraad.

Gehele proces

Conclusies

Er heerst veel emotie onder de inwoners over het gehele proces van de tender. Ook worden er grote verschillen gezien per gebied. Zo zeggen inwoners uit het ene gebied dat er sprake is van weinig regie vanuit de gemeente, maar in het andere gebied werd ervaren dat de gemeente goed om ging met zaken die fout liepen in het proces. Deze verschillen per gebied worden ook gezien bij de beoordeling van de aanpak van de ontwikkelaars. In het ene gebied voelen inwoners zich niet gehoord en is er zeer weinig overleg. In het andere gebied zijn er juist goede gesprekken en goede antwoorden op vragen. Over de gehele tender zeggen inwoners dat de verhouding tussen de gemeente en de ontwikkelaar onduidelijk was; wie is er verantwoordelijk voor welk deel? Daarnaast wordt gedeeld dat de tijdsinvestering is onderschat, het proces kostte meer tijd en duurde langer dan van te voren gedacht.

Aanbevelingen

Omwonenden geven als aanbeveling om goed te zorgen voor een borging van de eisen rondom de velden, ten aanzien van beplanting om de velden en kosten van de afvoer van de panelen na 25 jaar. Daarnaast wordt een suggestie gedaan om een getrapte tender te overwegen. Onderzoek eerst als gemeente of de ontwikkelaars wel voldoen aan alle eisen en betrouwbaar zijn alvorens ze worden beoordeeld op inhoud van de plannen. Een aanbeveling is om hierbij aan te sluiten bij de gedragscode 'zon op land'.

Belangrijk is dat inwoners zich echt gehoord voelen, geef daarom meer ruimte voor emoties en laat merken dat je als gemeente echt wat doet met de zorgen en vragen vanuit inwoners. Communiceer beter met de omwonenden (niet alleen via de Omgevingsadviesraad).

Een andere aanbeveling is dat je als gemeente meer informatie moet geven over eventuele financiële participatie door omwonenden van zonnenvelden. En zet een participatieprotocol op waar de ontwikkelaars zich aan moeten houden en hou hier als gemeente de regie op. In zo'n protocol moet dan onder andere staan met wie waarover moet worden gecommuniceerd, welke partij waarover verantwoordelijk is en waaraan de informatievoorziening moet voldoen. Ook moet in zo'n protocol terugkomen hoe er moet worden

teruggekoppeld, hoeveel tijd er moet zitten tussen de uitnodiging en een bijeenkomst en welke processtappen aan de voorkant in beeld moeten worden gebracht. Tot slot mag de rol van Brummen energie duidelijker gemaakt worden.

“Geef open informatie die vanuit de diverse belanghebbenden benaderd wordt dus ook vanuit de burger bekeken. Wanneer burgers er ook financieel meerwaarde aan ondervinden kan een plan een andere dimensie krijgen.”

“Kijk en denk vanuit de belangen van de inwoners, als ze gehoord en serieus genomen worden zullen de projecten in kwaliteit verbeteren.”

Informatievoorziening

De gemeente moet duidelijker met inwoners communiceren over de plannen voor zonnevelden. Nu waren veel inwoners niet op de hoogte dat er zonnevelden zouden komen.

“De gemeente heeft een belangrijke rol in het verhaal vertellen; waarom wil de gemeente deze tender zonnevelden. Daar ligt met name het verbeterpunt. Daar heeft te weinig tijd in gezeten. Omwonenden wisten niet dat het er aan zat te komen (tender zon). Communicatie hierover had vooraf beter moeten.”

De rol van de omgevingsadviesraad was onduidelijk, vooral met betrekking tot de informatieverstrekking aan inwoners. De gemeente wordt geadviseerd om meer regie te voeren over de communicatie naar inwoners en duidelijkheid te verschaffen over de rol van de omgevingsadviesraad.

Ook was er geen goede afstemming over de communicatie met de inwoners. Er waren geen richtlijnen vanuit de gemeente over met welke bewoners gecommuniceerd moest worden. Meningingen over het gebrek aan sturing van de gemeente waren wisselend.

Uitnodigingskader en beoordeling

De beoordeling van de criteria was volgens de ontwikkelaars op sommige vlakken subjectief. De weging van bepaalde aspecten bleek achteraf anders dan van tevoren in het kader stond.

“In theorie was het beleidskader heel duidelijk, maar in de praktijk ging dit anders. Er zaten verschillen tussen de beoordelingen van de partijen. Ook zijn er minpunten gegeven, wat volgens het beleidskader niet mogelijk was. We hebben hierover opheldering gevraagd, maar deze nooit gekregen.”

Een ontwikkelaar geeft aan veel bewondering te hebben voor de flexibele omgevingsadviesraad. Er was volgens hem veel betrokkenheid. Ook vond hij het goed dat je voor de indiening al met de omgeving moest praten. Dit zorgde volgens hem ervoor dat de omwonenden zich serieus genomen voelden.

“De flexibel OAR heeft veel tijd gestopt in het beoordelen van de plannen (6 maanden). Jammer was dat deze groep uiteindelijk een kleine stem had (1/6 stem). Maar deze burgers werden niet activistisch, ze waren erg constructief, en zouden beloofd moeten worden met 1/3 stemrecht.”

Gehele proces

Duidelijkheid proces vooraf was goed. Echter, het proces duurde veel langer en de beoordeling werd steeds uitgesteld. Dit had beter gecommuniceerd moeten worden. Het beoordelingsproces van de gemeente was voor lange tijd een black box voor buitenstaanders.

“Beoordeling heeft heel lang geduurd. We hebben ons overgeleverd aan het proces van de gemeente. We hebben ons eigen traject daardoor geparkeerd. Het was een lange black box voor anderen, het heeft vanwege de lange beoordeling lang stil gelegen.”

Informatievoorziening

Het is belangrijk om als gemeente de regie te houden op de informatiestroom vanuit de ontwikkelaar. Zo kan de gemeente controleren of de informatie duidelijk en begrijpelijk is voor de inwoners. Er zijn verschillende vormen van hoe je regie kan houden, denk hierbij aan: 1) Dat de gemeente aan de voorkant bepaalt waar de communicatie aan moet voldoen en daar achteraf op controleert. 2) Dat de communicatie van de ontwikkelaar pas na goedkeuring door de gemeente mag plaatsvinden. 3) Dat de gemeente de boodschap van de ontwikkelaar zelf deelt met de inwoners en daar zo nodig zelf een toelichting bij formuleert.

“Ik denk dat mensen overweldigd zijn door de hoeveelheid informatie. Zowel de gemeente als de ontwikkelaar moeten dit veranderen. Vanuit de gemeente moet er duidelijk uitgelegd worden hoe het proces eruitziet en wat de verwachting is. De ontwikkelaar moet ook in B1 taalniveau zijn verhaal doen. De gemeente moet de volgende keer met de mensen van communicatie in het voortraject al gaan zitten om het B1 taalniveau te waarborgen. De gemeente moet zich goed realiseren: met wie praten we eigenlijk?”

Uitnodigingskader en beoordeling

De scorematrix was niet altijd duidelijk. Dit moet in het vervolg beter. Maak gebruik van duidelijke taal en geef een instructie over hoe je de matrix moet hanteren.

Daarnaast is het beter om aan de experts te vragen om alleen hetgeen te beoordelen waar ze deskundig op zijn in plaats van een algemene beoordeling.

Ook moet je vooraf goed ervoor zorgen dat iedereen de kaders helder heeft: waar kunnen inwoners over meedenken en wat ligt al vast? Tijdens deze

tender hadden de inwoners het gevoel dat alles al vast lag en zij nergens meer over konden meedenken. Maak dan vervolgens aan de inwoner ook duidelijk in jouw communicatie waarover zij kunnen meedenken. Kortom, doe aan verwachttingsmanagement. Dit geldt voor zowel de gemeente als de ontwikkelaar.

“Wat ik heb meegekregen is dat het heel verschillend is gevallen. Bij de ene ontwikkelaar waren mensen heel enthousiast, terwijl bewoners de andere ontwikkelaar arrogant vonden. Dus het is lastig in te schatten waar dit dan precies aan lag, want ik was er zelf niet bij. Maar het is duidelijk dat hier verschil in zat. Ik heb wel het idee dat het afhankelijk is van de verwachting waar mensen mee kwamen.”

Tot slot, houd als gemeente altijd toezicht op of de ontwikkelaars zich gedurende het proces houden aan het uitnodigingskader.

Gehele proces

De gemeente moet van te voren het proces duidelijker uitleggen: wat is ieders rol en wat wordt er van iemand verwacht?

“Vanuit de gemeente hadden ze meer voortouw moeten nemen en beter moeten communiceren naar inwoners. De gemeente wist nog niet waar initiatiefnemers mee zouden komen en daar konden ze dus van tevoren ook niet op anticiperen. Wat ze voor de volgende keer beter kunnen doen is strakker erop zitten dat de ontwikkelaars ook tijdig en zorgvuldig met de inwoners communiceren. Meer uitleg hoe een tender in elkaar zit, maar ook beter toezien of de ontwikkelaars het doen zoals de gemeente heeft voorgeschreven.”

**Opbrengst sessie met
raadsleden**

Vraag 1: Bent u aanwezig geweest bij één of meer informatiebijeenkomsten van de ontwikkelaars?

Geen van de raadsleden is erbij aanwezig geweest. Ze hoorden pas achteraf dat deze hadden plaatsgevonden. Raadslid: “Het was fijn geweest als we eerder daarvan op de hoogte waren geweest. Dan hadden we er als fractie bij aanwezig kunnen zijn.”

Vraag 2: Bent u tijdens het proces wel eens benaderd door inwoners uit 1 of meer van de gebieden?

Alle fracties geven aan benaderd te zijn. Sommigen geven aan na het traject benaderd te zijn met vragen over waar de beplanting rondom het zonnepark blijft (note: dit gaat echter over een park dat voor de tender al vergund is). De voortgang wordt blijkbaar niet actief gedeeld met omwonenden.

Twee van de gebieden die in de tender zijn goedgekeurd liggen in de buurt van het zonnepark dat eerder is vergund (Park Jurriens), een aantal fracties geeft aan vragen te hebben gehad over waarom de zonneparken allemaal in dit gebied moeten komen en niet beter verdeeld kunnen worden over de gehele gemeente.

Het blijkt voornamelijk om de benadering te gaan door mensen die niet blij waren. Raadslid: “Maar het proces liep en we konden daar als raadsleden niet meer mee, dan geïnformeerd blijven.”

Eén van de fracties geeft aan benaderd te zijn door jongeren die aangaven blij te zijn dat er in de gemeente aan alternatieve energie gewerkt wordt.

Verschillende raadsleden geven aan dat op het moment dat de raad de beleidskaders vaststelt weinig inwoners snappen dat het ook over hun eigen omgeving gaat/ kan gaan in de toekomst. Raadslid: “Daar moeten we iets aan doen. Want dat is het moment waarop we inwoners al willen betrekken.”

In z'n algemeenheid gaf het tenderproces veel onduidelijkheid. Dit bleek zowel uit de vragen die inwoners stelden als uit de eigen rol van de raadsleden.

Specifiek over informatievoorziening: Eén fractie geeft aan brieven te hebben gehad van inwoners uit Eerbeek die zich volledig overvallen voelden door de ontwikkelaar in het gebied en later van een groepje inwoners die zich overvallen voelden door de aanleg van 3 zonneparken naast een park dat er al ligt. Deze brieven zijn ter kennisname aangenomen. De raad speelde op dat moment geen rol. Raadslid: “We hadden aan de voorkant een rol, niet tijdens het proces.”

Achteraf hebben een aantal fracties vragen gekregen van inwoners die niet begrepen dat deze vier ontwikkelaars als beste uit de bus gekomen waren. Er was onduidelijkheid over de scorematrix, die niet kon worden opgehelderd. Raadslid: “Deze vragen konden wij als raadsleden ook niet beantwoorden.”

Vraag 3: Hoe bent u gedurende het proces op de hoogte gehouden? Aan welke informatie had u behoefte? Heeft u informatie gemist?

De fracties geven aan dat dit beter had gekund. In het voortraject zijn ze goed meegenomen door het college (wethouder). Raadsleden geven aan dat het erg moeilijk is om de praktische uitwerking van beleids- en proceskaders te overzien.

Op basis van de sessie met de raadsleden blijkt dat raadsleden aan de voorkant dachten duidelijk kaders mee te geven, waarbij vervolgens bleek dat binnen die kaders zich toch per gebied heel verschillende procesaanpakken werden gehanteerd die heel verschillend uitwerken en door mensen per gebied heel verschillend ervaren worden.

Raadslid: “Maar we hadden zelf ook proactiever kunnen zijn. Dit is een leerpunt. Achteraf is gebleken dat we aan het begin het hele proces moeilijk konden overzien. De impact van een besluit ook.”

Een van de fracties geeft aan dat er tijdens het proces een update is geweest over de rommelige aanpak en de chaotische gevolgen. Raadslid: “Hier heeft het college open en transparant over gecommuniceerd en veel aan introspectie gedaan. Fouten zijn vervelend, maar de focus moet liggen op leren en wat kan er beter. Daar zijn we als raadsleden goed in meegenomen.” Opvallend is dat er bij de raadsleden geen zicht lijkt te zijn op hoe het (vergunning)proces na de tender verder verloopt. Daarover kunnen ze aan inwoners dan ook geen duidelijkheid geven.

Vraag 4: Hoe heeft u het tenderproces ervaren vanuit uw rol?

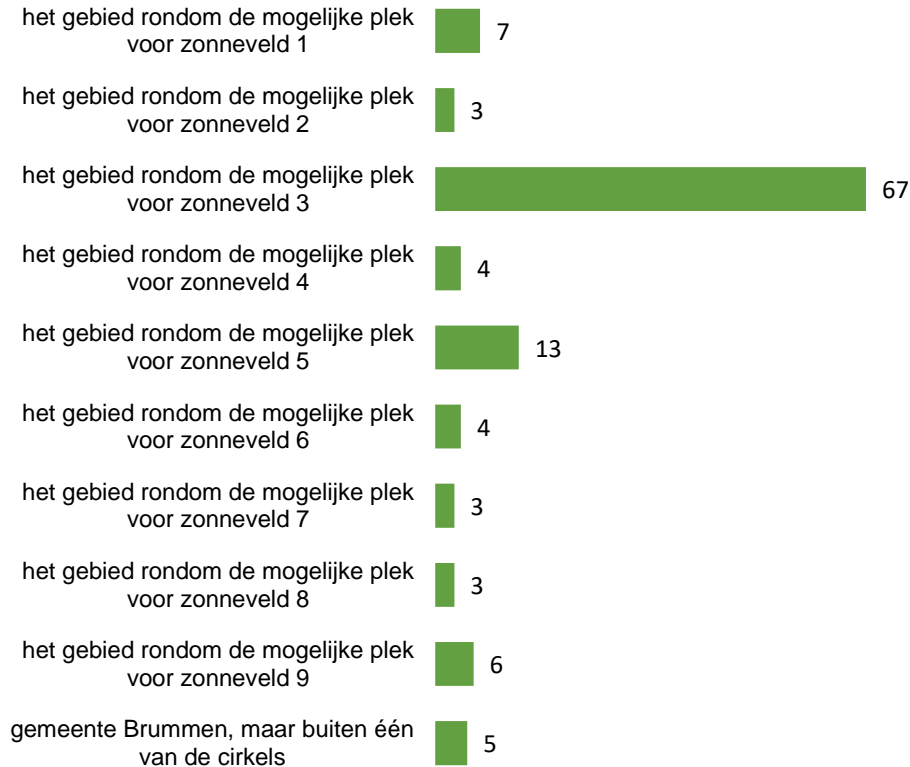
Een ander raadslid: “Bij een eventuele tweede ronde geven we waarschijnlijk meer richtlijnen mee. We zullen de kaders aan de voorkant beter bepalen.”

Raadsleden lijken houvast te missen: ze hebben aan de voorkant wel de kaders meegegeven, maar hebben eigenlijk niet in beeld hoe ze kunnen beoordelen of het proces en de uitwerking daarvan uiteindelijk binnen deze kaders heeft plaatsgevonden en is uitgewerkt.

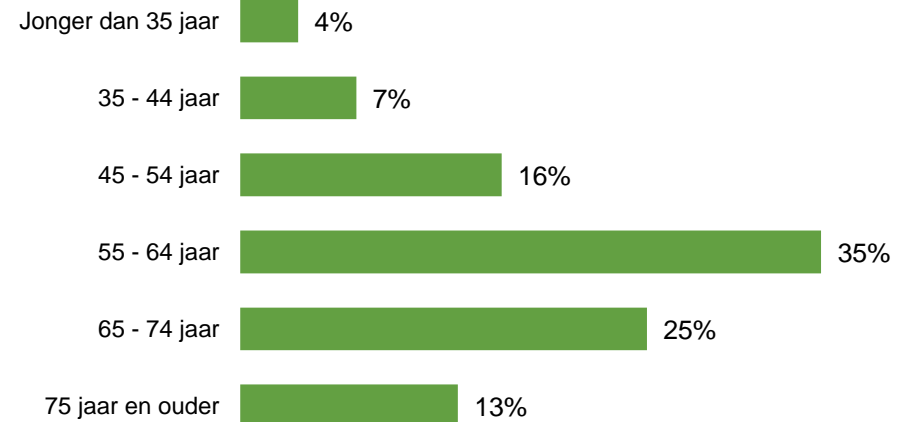

Bijlagen

Woongebied (n=115)

Leeftijd (n=112)

Kaart met mogelijke plekken voor zonnevelden

